

# – Vi skal hjelpe mennesker i sårbare situasjoner

– En liten handling som å få hjelp med solkremen kan ha stor betydning for en som er utrygg i nye omgivelser på sykehjem. For min far ble sykepleieren hans «bodyguard».

## **Berit Liland**

Intensivsykepleier og medlem av Rådet for sykepleieetikk  
Akershus universitetssykehus

---

Sykehjem

Demens

Dilemma

Sykepleien 2020 108 (82890) (e-82890)

DOI: 10.4220/Sykepleiens.2020.82890

Våren 2020 fikk faren min innvilget langtidsplass på sykehjem. Etter et par uker skjønnte vi hvor vanskelig overgangen var. Med de enkle ordene «jeg er ingenting» uttrykte han alt som hadde gått tapt på den korte kjøreturen fra hjemmet til sykehjemmet. Den nye tilværelsen som skulle gi trygghet, med helsehjelp til stede 24/7, ble utrygg og uforutsigbar for ham.

Fortvilelsen over ikke lenger å kunne bo hjemme med den beskyttende flokken sin i nærheten overskygget det meste. Flokken er relasjon, den er identitet, den forteller deg hvem du er. Og uten den kjente flokken sin rundt deg – hvem er du da? Hvem skal verne om det som er deg?

Det heter seg at det er i møtet med andre vi blir til. Faren min, med begynnende demens, ga disse ordene innhold og mening.

## **«Bodyguarden» gir trygghet**

Jeg snakker med faren min på telefon en av de første sommerdagene noen uker etter at han flyttet til sykehjemmet. Det er en velkjent energi i stemmen hans. Han er fornøyd, han skal snart ut på terrassen for å nyte sola. «Jeg venter på at bodyguarden skal komme med solkrem.»

Jeg ler, skjønner at det er en av pleierne han venter på. Faren min ler ikke, han er alvorlig. «Ja, for du skjønner, jeg har en bodyguard som passer på meg. Hun sier jeg ikke kan sitte i sola uten solkrem.»

## **«Når bodyguarden er på jobb, føler han seg trygg.»**

Jeg vet at det er en av sykepleierne på dette sykehjemmet som faren min etter hvert har fått ekstra tillit til. Hun følger ham når går tur i korridorene, passer på at han ikke faller, og på at han finner veien tilbake til rommet sitt.

Hun kommer med Paracet når han ber om det, og hun følger med på blodtrykk og blodsukker. Når han har utnevnt henne til bodyguard, så er det et uttrykk for tilliten han har til henne. Hun tar vare på ham, beskytter ham og passer på at han har det bra. Når bodyguarden er på jobb, føler han seg trygg.

## **En liten handling viser stor respekt**

Måten sykepleieren møter faren min på, selv med den lille handlingen, bidrar til at han får tillit til at han vil bli behandlet med respekt for det mennesket han er. En gang var han en sprek og sterk mann, opptatt av HMS, kommunikasjon og ledelse.

Hadde han kunnet, denne første sommerdagen i 2020, så hadde han tatt seg en fjelltur, sett ut over landskapet og følt seg fri. På rommet hans henger nettopp et slikt bilde tatt for noen år siden: en staut kar i turutstyr med hunden sittende ved siden av.

Dette bildet er også slik han ser seg selv – i dag. Hans selv bilde er ikke en gammel mann med sviktende helse og hukommelse, uten muligheter til å foreta egne vurderinger og valg. Likevel vet han at han er avhengig av hjelp til mange ting. Noen ganger trenger han bare en skulder å lene seg på, andre ganger trenger han en bodyguard som tar vare på ham.

### **Far ble møtt med respekt**

Sykepleieren møtte faren min med respekt og anerkjennelse for hans ønsker. Hun kunne sagt dette: «Nei, du kan ikke sitte ute i sola nå, den er for sterk for huden din.» Faglig sett helt riktig, og det ville også vært en omsorgsfull handling.

### **«I en travel hverdag kan små ønsker lett overses og avvises.»**

Ikke at jeg tror faren min hadde sett på det som omsorg, men mer som kontroll og overformynderi. Hun hadde nok heller ikke blitt bodyguarden hans. Sykepleieren finner heldigvis et annet handlingsalternativ. Med solfaktor 50 i ansiktet, solbriller og caps kommer faren min seg ut i sola på terrassen. Ingen stor jobb for sykepleieren, men den tar likevel tid.

I en travel hverdag kan små ønsker lett overses og avvises. For faren min ble dette dagens høydepunkt. Det handlet ikke bare om gleden over å sitte i sola – like viktig var den gode følelsen av å bli møtt med forståelse for ønsket om å kunne nyte solstrålene etter en lang vinter.

## **Hvordan skal vi sykepleiere prioritere?**

Med mange arbeidsoppgaver, høyt arbeidspress og lav bemanning er det lett å miste oppmerksomheten på det som er vårt oppdrag som sykepleiere. Uansett hvor vi jobber i helsevesenet, så er sykepleierne der av en helt spesiell grunn: Vi skal hjelpe mennesker i sårbare situasjoner.

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere sier at «[g]runnlaget for all sykepleie skal være respekten for det enkelte menneskets liv og iboende verdighet. Sykepleie skal bygge på barmhjertighet, omsorg og respekt for menneskerettighetene».

Vår kapasitet til å gi faglig forsvarlig og omsorgsfull hjelp utfordres på ulike vis. Noen ganger er det tidspress, mangel på sengeplasser og personell med riktig kompetanse som gjør at våre verdier kommer under press.

Andre ganger er det etisk vanskelige situasjoner som utfordrer oss: Hvordan håndterer vi situasjoner der pårørendes mening om hva som er det riktige å gjøre, kanskje ikke stemmer overens med det vi oppfatter er pasientens eget ønske?

Hvor går grensen mellom tvang og helsehjelp overfor mennesker med manglende evne til egenomsorg? Hvordan skal vi prioritere gjøremålene når avstanden mellom pasientenes behov og tilgjengelige ressurser er stor?

Vi har ikke alltid tid til å tenke gjennom prioriteringene våre når uforutsette hendelser skjer, hvordan ordene faller når vi har det travelt, eller om håndlaget i et morgenstell uttrykker at vi tar oss tid.

## **Vi trenger verktøy for etisk refleksjon**

Sykepleiere må ha kunnskap til å se de etiske utfordringene yrket vårt fører oss inn i, og vi må ha verktøy for å kunne håndtere situasjoner som er vanskelige. Det kreves tid og rom for å ta et skritt til siden og se oss tilbake: Hva skjedde, hva gjorde vi riktig, og hva kunne vært gjort annerledes?

## **«Hva skjedde, hva gjorde vi riktig, og hva kunne vært gjort annerledes?»**

Det ligger et stort ansvar i å være sykepleier, for vi tilhører en profesjon som pasienter, pårørende og samfunnet ellers skal ha tillit til. Gjennom systematisk etisk refleksjon og sykepleiefaglig veiledning kan sykepleiere bygge en etisk bevissthet som gjør oss bedre rustet til å handle godt og til å treffe de riktige beslutningene.

Noen ganger handler det om de små tingene, som solfaktor 50 i solskinnshistorien om faren min, andre ganger om mer komplekse situasjoner.

*For ordens skyld: Faren min har gitt sitt samtykke til at jeg forteller hans historie.*